

Ceea ce era de așteptat să se întâmple de mai multă vreme s-a întâmplat: autoritățile ucrainene au adoptat o lege prin care elimină practic pe termen lung studiarea limbii române, scrie Radu Carp pe www.adevarul.ro, preluat de Romanian Global News.

Desigur, legea va trebui promulgată de Președintele Poroșenko, dar presiunea diplomatică foarte intensă din ultima perioadă și lipsa unui răspuns din partea autorităților guvernamentale arată că, de această dată, există o determinare foarte puternică pentru a merge mai departe și a pune în aplicare această lege. Precedentul din 2014, când o lege similară nu a mai fost promulgată în Ucraina datorită unor presiuni externe similare, nu mai poate folosi drept exemplu. Spre deosebire de perioada de atunci, când Ucraina era fragilizată, fiind confruntată cu începutul unui conflict care a dus la pierderea de facto a unor teritorii din est, astăzi acest stat acționează cu mai multă determinare. Perspectiva unei apropieri de UE este mai îndepărtată astăzi pentru Ucraina, drept urmare politica de deznaționalizare își poate urma neabătut cursul. Teamă de sancțiuni venite din partea Europei este, în acest moment, foarte puțin prezentă în Ucraina. Astfel, se poate spune că Ucraina a ales cel mai potrivit moment pentru promovarea acestei legi.

Ceea ce nu au anticipat autoritățile de la Kiev a fost mobilizarea impresionantă a Ungariei împotriva acestei legi, condamnarea legii venită din partea Republicii Moldova, dar și, în egală măsură, lipsa de reacție de la București. Ambasadorul Ucrainei a fost convocat la Ministerul de Externe de la Budapesta pentru a i se transmite obiecțiile unei legi pe care Ungaria o consideră „rușinoasă și scandaloasă”. România nu l-a convocat pe ambasadorul Ucrainei la București. Acesta a avut doar o discuție cu ministrul Păstârnac, ceea ce înseamnă că România nu are nimic de reproșat concret acestei legi. Secretarul de stat Victor Micula a fost trimis la Kiev pentru a discuta cu autoritățile ucrainene, nu pentru a protesta oficial.

Ministrul de Externe ungar Peter Szijjarto a emis un ordin potrivit căruia diplomații maghiari nu vor mai sprijini nicio inițiativă a Ucrainei în cadrul organizațiilor internaționale, iar Ungaria a declarat că va pune în discuție această lege în cadrul ONU, OSCE, Consiliului Europei și Uniunii Europene.

De ce nu reușește România să își apere etnicii români din Ucraina?

MAE român nu a făcut o asemenea declarație de intenție, de unde se deduce că inițiativele Ungariei împotriva acestei legi nu vor fi sprijinite de la București. Ar fi fost o excelentă ocazie pentru a apăra drepturile etnicilor români din Ucraina dar și pentru a crea o alianță strategică româno-maghiară în vederea apărării în comun a minorităților din Ucraina. Un parteneriat care ar fi contrabalansat recente tensiuni pe marginea Liceului Teologic Romano-Catolic din Târgu Mureș.

De ce nu reușește România să își apere etnicii români din Ucraina? Culmea este că mulți dintre aceștia au și cetățenia română. Prin urmare, România nu numai că nu apară interesele unei minorități, dar nu apară interesele cetățenilor săi. Se întâmplă acest lucru datorită refuzului de a interveni în vreun fel sau datorită altor factori?

România este blocată în problema ucraineană datorită a două aspecte. În primul rând, perpetuarea unei lipse de viziune politică în relația cu Ucraina, datorită acestui fapt fiind trecute cu vederea încălcările repetate ale drepturilor minorității românești. În al doilea rând, lipsa unei viziuni legate de folosirea drepturilor omului și în special a drepturilor minorităților în relațiile bilaterale. Nu întâmplător, minoritatea românească este supusă unui regim de discriminare nu numai în Ucraina dar și în Serbia precum și, într-o oarecare măsură, în Ungaria.

Această combinație de factori este letală pentru diplomația românească și face ca în fața unei situații de o asemenea gravitate lipsa de reacție să fie structurală.

Referitor la primul aspect, trebuie amintit că România nu a protestat niciodată prea apăsător față de divizarea artificială a minorității românești din Ucraina în români și moldoveni. Nici după ce Curtea Constituțională din Republica Moldova a infirmat teza unei națiuni moldovene, existând astfel temeiul normativ pentru a înceta această divizare complet arbitrară. Mai mult, nu a existat nicio reacție fermă de câte ori au fost încălcate drepturile minorității românești din Ucraina. S-au creat organisme bilaterale de tipul Comisiei mixte româno-ucrainene, care a întrerupt în 2008 monitorizarea bilaterală a drepturilor minorității române din sudul Basarabiei, pe motiv că nu există etnici români, ci doar „moldoveni”. Sprijinul financiar pentru minoritatea românească din Ucraina a fost cvasi-inexistent. În timp ce la Cernăuți și Odessa s-au înființat centre culturale maghiare, poloneze, grecești, germane, bulgare și, mai nou, arabe, România nu a reușit să deschidă vreun centru cultural de calibrul în Ucraina. Cultura română este ca și absentă din Ucraina. Singura „reușită” a României a fost crearea unui centru de informare la Ismail, dat în administrare autorităților ucrainene. Un semn mai evident de abandon al etnicilor români decât istoria acestui centru nu poate fi imaginat. Mai mult, miniștrii de Externe români, cu ocazia

vizitelor în Ucraina și a întâlnirilor cu comunitatea românească au transmis un mesaj simplu, codificat ca atare în punctajele MAE: „fiți loiali statului ucrainean”.

În timp ce România oferă finanțări minorității românești din Ucraina prin proceduri complicate, anume făcute pentru ca banii să se întoarcă la București, să nu fie cheltuiți sau să fie folosiți de organizații-fantomă, Ungaria practică o politică diametral opusă. Profesorii de etnie maghiară din Transcarpatia vor primi din 2018 anual 900 de euro în plus la salariul lor pentru a fi motivați să predea elevilor de etnie maghiară, iar acești elevi primesc anual 250 de euro pentru achiziționarea de rechizite școlare. Intenția guvernului maghiar este de a construi, în 2018, 11 grădinițe noi și de a repara 105 școli. Politica României față de minoritatea proprie din Ucraina încurajează corupția și risipa banilor. Politica Ungariei funcționează pe principiul ajutorului direct, nemediat, acordat celor care au nevoie.

Al doilea motiv pentru care autoritățile de la București par încremenite în proiect în problema reacțiilor față de noua lege a educației este lipsa unor reflexe care țin de apărarea drepturilor omului ca instrument de politică externă. Structural, MAE român nu poate reacționa atunci când au loc încălcări ale drepturilor omului. În timp ce alte ministere au direcții specializate, tematice, de drepturile omului, MAE este organizat pe baza diviziunii clasice între relații bilaterale și organizații internaționale. Atunci când un stat încalcă drepturile omului, niciodată nu există vreo reacție de la București. Poate cel mai elocvent exemplu este dat de potențiala vizită, în urmă cu mai bine de un deceniu, a lui Dalai Lama în România, element de o gravitate excepțională în viziunea responsabililor de politică externă de la București, care era amplificat și de intenția de a vizita Ținutul Secuiesc. O asemenea vizită ar fi fost, potrivit acestei viziuni, letală relației cu RP Chineză. Peste câteva luni de la această vizită avortată, Dalai Lama se afla la Berlin în compania doamnei Merkel, fără ca protestele RP Chineze să ducă la un boicot al firmelor germane prezente pe piața chineză. Exemplul politicii echivoce în domeniul refugiaților este de asemenea ilustrativ: România ar vrea și nu ar vrea să preia pe cei care au obținut deja dreptul de azil în Europa. A invoca drepturile omului în acest context constituie, în viziunea diplomației românești, un sacrilegiu. În aceste condiții, protecția minorităților devine un instrument de lux, inabordabil. Problema nu este, prin urmare, dacă doamna Păstârnac sau domnul Meleşcanu vor fi sau nu la conducere în următoarea perioadă. Problema este structurală și nu poate fi rezolvată decât prin redefinirea instrumentelor de politică externă și prin reorganizarea MAE. De altfel, unde ar putea să se pregătească diplomații români pasionați de drepturile omului, din moment ce nu există o asemenea specializare la nivel de master în România?

Nimeni nu neagă dreptul Ucrainei de a-și promova limba oficială, dar într-o manieră echilibrată, cu respectarea celorlalte limbi ale minorităților.

Ce anume ar putea să facă, totuși, România în această ecuație, dincolo de necesitatea de a schimba radical modul de alocare a finanțărilor acordate etnicilor români din Ucraina? Există mai multe instrumente care au fost pur și simplu ignorate până în prezent.

- România poate sesiza Comisia de la Veneția pentru nerespectarea de către Ucraina a drepturilor minorităților. Ceea ce se uită în prezent este faptul că acest organism a mai analizat o lege similară dată de statul ucrainean în 2010. S-a cerut Ucrainei să stabilească „a fair balance between the protection of the rights of minorities, on the one hand, and the preservation of the State language as a tool for integration within society, on the other hand » (Opinion no. 605/2010 CDL - AD (2011) 008 on the draft law on languages in Ukraine)". Acesta ar trebui să fie obiectivul demersurilor promovate de diplomația românească: nimeni nu neagă dreptul Ucrainei de a-și promova limba oficială, dar într-o manieră echilibrată, cu respectarea celorlalte limbi ale minorităților.

- România poate cere aplicarea Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare la care Ucraina este parte. Articolul 7 prevede că semnatarii acestui document se angajează să stabilească „forme și mijloace adecvate de predare și studiere a limbilor regionale sau minoritare, la toate nivelurile corespunzătoare", iar articolul 8 este dedicat integral măsurilor pe care un stat trebuie să le ia în domeniul predării acestor limbi. România se poate adresa Comitetului de Experți stabilit de Cartă cu privire la nerespectarea de către Ucraina a prevederilor acestui instrument de drept internațional.

- România se poate adresa Înalțului Comisar OSCE pentru Minorități Naționale, Agenției pentru Drepturi Fundamentale a UE, Comisiei Europene care monitorizează aplicarea Acordului de Asociere al Ucrainei la UE. Unul din scopurile dialogului politic între UE și Ucraina este definit de articolul 4 al acestui Acord : „to strengthen respect for democratic principles, the rule of law and good governance, human rights and fundamental freedoms, including the rights of persons belonging to national minorities (subl. ns.), non-discrimination of persons belonging to minorities and respect for diversity, and to contribute to consolidating domestic political reforms".

- România poate cere oficial Ucrainei să își respecte angajamentele asumate în baza Tratatului cu privire la relațiile de buna vecinătate și cooperare dintre România și Ucraina, semnat la Constanța la 2 iunie 1997, ratificat prin Legea nr. 129/1997. Art. 13, par. 5 prevede că „Părțile contractante vor crea, pentru persoanele aparținând minorității române din Ucraina și pentru cele aparținând minorității ucrainene din România, aceleași condiții pentru studierea limbii lor materne. Părțile contractante reafirmă că persoanele sus-menționate au dreptul să fie instruite în limba lor maternă, într-un număr necesar de școli și instituții de stat pentru învățământ și specializare, situate ținând seama de răspândirea geografică a minorităților respective."

Actuala clasă politică de la București are posibilitatea de a evita riscul ca, în câțiva ani, să nu mai existe deloc minoritate românească în Ucraina.

- Autoritățile de la București pot solicita o întâlnire bilaterală în formatul Comisiei Mixte Prezidențiale Româno-Ucrainene. În 2016, Ucraina a fost de acord să se reia consultările în acest format. Votul favorabil acordat noii legi a educației este un motiv serios pentru a cere convocarea acestei comisii.
- Autoritățile române pot chema pentru consultări la București pe liderii minorității române din Ucraina, deopotrivă din regiunea Cernăuți, ținutul Herța, Maramureșul istoric sau Basarabia de sud. Nu există niciun fel de dialog cu aceștia în prezent.
- România poate pune accentul pe faptul că afectați de noua lege nu sunt doar cetățeni ucraineni, parte a minorității române dar și cetățeni români care sunt de fapt cetățeni UE. Care este diferența între un etnic român din Ucraina, cetățean UE și un etnic român din Marea Britanie, de asemenea cetățean UE, pentru ale cărui drepturi oficialii europeni au numeroase discuții în cadrul negocierilor generate de Brexit?

Instrumente există. Important este ca acestea să fie folosite. Simplele declarații de condamnare, convocările la discuții nu sunt suficiente. Actuala clasă politică de la București are posibilitatea de a evita riscul ca, în câțiva ani, să nu mai existe deloc minoritate românească în Ucraina. Ar fi un eșec la scara istoriei ca, la 100 de ani după ce această minoritate a cerut și a obținut integrarea în noul stat român, același stat să asiste neputincios la dispariția ei.